

Κριτήριο Αξιολόγησης

ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο I: Χρ. Γιανναράς, «Ανοικτή κοινωνία»

Σε συνέδρια επιστημονικά, σε πολιτισμικές εκδηλώσεις, σε διαθησκευακές συναντήσεις, οι αγορητές ξεκινούν την εισήγησή τους για οποιοδήποτε θέμα με την εξύμνηση του ιδεώδους της «πλουραλιστικής» κοινωνίας: της πολυπολιτισμικής, πολυφυλετικής, πολυγλωσσικής συνύπαρξης των ανθρώπων, της «ανοχής» των διαφορών, του σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων οποιουδήποτε με οποιαδήποτε ιδιαιτερότητα. Η προστασία της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας αποτελεί πλέον πανανθρώπινο αίτημα, γι' αυτό είναι δύσκολο να ερμηνεύσει κανείς πολιτικά γιατί γίνεται ο προπαγανδισμός του αυτονόητου.

Απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν έχω. Επειδή, ωστόσο, και η καινούρια αυτή προπαγάνδα (όπως παντού, πάντοτε, κάθε προπαγάνδα) προσπαθεί κάποια κλισέ να τα επιβάλλει σαν αυτονόητα, θέλω να αντιτάξω ελάχιστα σχόλια στην προπαγανδιστική θεματική.

Πριν απ' όλα, η λεγόμενη σήμερα «πολυπολιτισμική» κοινωνία (με εξυμνούμενο μοντέλο τις ΗΠΑ) δεν μπορεί να ταυτίζεται με ό,τι ονομάζουμε «ανοικτή» κοινωνία. «Ανοικτή» είναι μία κοινωνία που διατηρεί αδιάκοπη κριτική εγρήγορη απέναντι στα επιτεύγματά της. Επιδιώκει τη συνεχή προσαρμογή των θεσμών, της νομοθεσίας, των οργανωτικών σχημάτων, της κυρίαρχης νοοτροπίας στις μεταβαλλόμενες κοινές ανάγκες. Το να είναι μία κοινωνία ανοικτή σε καινούριες ιδέες, έτοιμη για το διαφορετικό, για τη δοκιμή, για ρηξικέλευθες προτάσεις από οπουδήποτε κι αν προέρχονται, είναι κάτι εντελώς άλλο από το να «ανέχεται» τον αλλόφυλο, τον αλλόγλωσσο, να του αναγνωρίζει δικαιώματα, αλλά να μένει σε παγερή ακοινωνησία μαζί του, να τον περιθωριοποιεί στην άψογα προστατευμένη μοναξιά του.

Η ανοικτή κοινωνία είναι έτοιμη να προσλάβει τα πάντα και να τα αφομοιώσει στους στόχους της και όχι να υποταχθεί σε αυτό που προσέλαβε. Άλλωστε, μόνο μία κοινωνία με δική της πολιτιστική ραχοκοκαλιά και δημιουργική ταυτότητα είναι ελεύθερη από προκαταλήψεις, ψάχνει το καινούριο, ανοίγεται θαρραλέα στο απρόβλεπτο, δε μειονεκτεί πιθηκίζοντας μόδες εφήμερες. Μια τέτοια κοινωνία δέχεται άφοβα τον ξένο με το δικό του διαφορετικό πολιτισμό, τους δικούς του προγονικούς εθισμούς, τη διαφορετική του γλώσσα, θρησκεία, καλλιέργεια ή υπανάπτυξη. Τον δέχεται άφοβα, όχι γιατί το επιβάλλει η ιδεολογική μόδα ή το απαιτεί κάποια Νέα Τάξη, αλλά μόνο επειδή σε μια τέτοια συλλογικότητα οι σχέσεις κοινωνίας είναι αντανakλαστικά ελευθερίας. Είναι χαρά η σχέση, πλουτισμός ζωής η αμοιβαιότητα της αποδοχής.

Χρ. Γιανναράς, Καθηγητής Φιλοσοφίας, εφημ. Καθημερινή

Κείμενο II: Γιάννης Μανιατάς, «Ρατσισμός: μια κατάμαυρη κηλίδα στο πρόσωπο του πολιτισμένου ανθρώπου.»

Στην ενίσχυση του ρατσιστικού πνεύματος, εκτός από την εύλογη ως ένα βαθμό προκατάληψη απέναντι στο δερματικό χρώμα και τη φυσική ανατομία, συνέτειναν οι εθνικές, λαϊκές και θρησκευτικές προλήψεις που θέλουν τους αλλοεθνείς σαν λιγότερο γενναίους και δουλόφρονες «άπιστους», «ειδωλολάτρες» και σε γενικές

γραμμές ακοινωνήτους και ποιοτικά κατώτερους ανθρώπους, τάσεις που ενθάρρυναν επίσημα υπεύθυνοι κοινωνικοί, εθνικοί και πνευματικοί φορείς για να καλλιεργείται ο εθνικός και θρησκευτικός φανατισμός εναντίον τους (των Εβραίων που θεώρησαν τους εαυτούς τους εκλεκτούς του Θεού ή των Μωαμεθανών με τους οποίους συνέβη επίσης κάτι ανάλογο).

Το φαινόμενο του ρατσισμού, όπως και αν εκδηλώνεται, είτε σαν πρόληψη είτε σαν υστεροβουλία είναι μυσαρό και άξιο κάθε περιφρόνησης. Η μεταχείριση των λαών ανάλογα με τις φυλετικές τους ιδιαιτερότητες υποτιμά και προσβάλλει κατά τρόπο ανεπανόρθωτο την ανθρώπινη προσωπικότητα αδιαφορώντας παντελώς για το «Κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» της ανθρώπινης υπόστασης. Στο όνομα των φυλετικών διακρίσεων έχουν γίνει οι μεγαλύτερες αδικίες και έχουν διαπραχθεί τα μεγαλύτερα εγκλήματα των αιώνων. Άνθρωποι έχουν συρθεί βίαια από τις εστίες τους και ακολουθήσαν χωρίς τη θέλησή τους αλυσοδεμένοι δρόμους μακρινούς για να πουληθούν σαν δούλοι σε άγνωστα μέρη κι άλλοι πάλι σφαγιάστηκαν χωρίς οίκτο από ξίφη και τα πυροβόλα των κατακτητών ή άφησαν την τελευταία τους πνοή εργαζόμενοι κάτω από τις διαταγές και το μαστίγιο άγνωστων και εχθρικών ανθρώπων σαν οικιακοί ή πολεμικοί δούλοι, σαν γεωργικοί ή βιομηχανικοί εργάτες. Άλλους πάλι τους έφαγαν τα κάτεργα, ο υποσιτισμός και οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης που τους επέβαλαν οι «ανώτερες» φυλές, ενώ έθνη και λαοί υφίστανται για αιώνες τη στυγνή εκμετάλλευση των κυρίαρχων ή έσβησαν εντελώς από τις σελίδες της ιστορίας εξαιτίας της μακρόχρονης και συστηματικής εξόντωσής τους.

Η ρατσιστική μεροληψία εξάλλου οδηγεί στην ενεργό αντίδραση και την αντιβία από την πλευρά των αδικούμενων φυλετικών μειονοτήτων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η εγκληματικότητα στις χώρες που κυριαρχεί ρατσιστικό πνεύμα. Στην Αμερική π.χ. στις περιοχές που κατοικούν Μαύροι παρατηρείται οξύ το φαινόμενο της κοινωνικής παθογένειας που οφείλεται είτε στην περιθωριακού χαρακτήρα αντικοινωνικότητα των έγχρωμων είτε στη ρατσιστική προκατάληψη των λευκών.

Αλλά ο ρατσισμός αποτελεί όχι μόνο ένα από τα πιο απάνθρωπα φαινόμενα της κοινωνίας αλλά συνάμα και ένα γεγονός που αντιβαίνει στην ίδια την επιστημονική αλήθεια. Πάνω σε τούτο οι ρατσιστές δεν θα 'χαν ούτε ένα σοβαρό επιχείρημα να αντιτάξουν. Γιατί όλοι οι άνθρωποι στον πλανήτη μας ανεξάρτητα από χρώμα, φύλο, εθνικότητα, ηλικία, είναι αδιαμφισβήτητα ίσοι μεταξύ τους. [...]

Κείμενο III: Ποιητική ρήση του Γερμανού ιερέα Martin Niemöller

Όταν οι Ναζί έπαιρναν τους κομμουνιστές σιώπησα,
δεν ήμουν δα κομμουνιστής.

Όταν φυλάκιζαν τους σοσιαλδημοκράτες σιώπησα,
δεν ήμουν δα σοσιαλδημοκράτης.

Όταν έπαιρναν τους συνδικαλιστές σιώπησα,
δεν ήμουν δα συνδικαλιστής.

Όταν έπαιρναν εμένα,
δεν είχε μείνει κανείς να διαμαρτυρηθεί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Κείμενο II: Να παρουσιάσετε περιληπτικά (50 περίπου λέξεις) τις απόψεις του συγγραφέα σχετικά με τις συνέπειες του ρατσισμού.

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1ο

Κείμενο I:

α) Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος και να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας κάνοντας συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο.

α. Το ιδεώδες της πολυπολιτισμικής συνύπαρξης των ανθρώπων και του σεβασμού των δικαιωμάτων τους είναι αυτονόητο.

β. Η ανοικτή κοινωνία δεν ανέχεται απλώς τη διαφορετικότητα.

γ. Πολυπολιτισμική και ανοικτή κοινωνία είναι στην ουσία ένα και το αυτό.

δ. Η προστασία και η αναγνώριση των δικαιωμάτων του διαφορετικού αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό της ανοικτής κοινωνίας.

ε. Η νέα τάξη πραγμάτων επιβάλλει στην ανοικτή κοινωνία να δέχεται το διαφορετικό.

(Μονάδες 10)

β) Να αντικαταστήσετε υπογραμμισμένες λέξεις / φράσεις με άλλες, που να καθιστούν το ύφος περισσότερο οικείο.

- ... οι αγορητές ξεκινούν την εισήγησή τους για οποιοδήποτε θέμα...

- «Ανοικτή» είναι μία κοινωνία που διατηρεί αδιάκοπη κριτική εγρήγορση απέναντι στα επιτεύγματά της.

- ... έτοιμη για το διαφορετικό, για τη δοκιμή, για ρηξικέλευθες προτάσεις από οπουδήποτε κι αν προέρχονται...

- ... είναι κάτι εντελώς άλλο από το να «ανέχεται» τον αλλόφυλο, τον αλλόγλωσσο, να του αναγνωρίζει δικαιώματα, αλλά να μένει σε παγερή ακοινωνησία μαζί του...

- ... μία κοινωνία με δική της πολιτιστική ραχοκοκαλιά ... ανοίγεται θαρραλέα στο απρόβλεπτο, δε μειονεκτεί πιθηκίζοντας μόδες εφήμερες.

(Μονάδες 5)

(Μονάδες 15)

Ερώτημα 2ο

Κείμενο Ι: Ο επιφυλλιδογράφος εκφράζει την άποψη ότι «μόνο μία κοινωνία με δική της πολιτιστική ραχοκοκαλιά και δημιουργική ταυτότητα είναι ελεύθερη από προκαταλήψεις». Να την σχολιάσετε σε 80-90 λέξεις.

(Μονάδες 10)

Ερώτημα 3ο

Κείμενο ΙΙ: Ο συγγραφέας ισχυρίζεται στη 2η παράγραφο ότι ο ρατσισμός είναι φαινόμενο μυσαρό και άξιο κάθε περιφρόνησης. Με ποιον /-ους τρόπο/ους προσπαθεί να πείσει γι' αυτό; Θεωρείτε ότι τελικά καταφέρνει να πείσει τον αναγνώστη;

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Γ

Κείμενο ΙΙΙ: Ποιο είναι το βασικό θέμα του ποιητικού κειμένου κατά την κρίση σας; Να γράψετε το σχόλιό σας πάνω σε αυτό αξιοποιώντας και τον κειμενικό δείκτη με τον οποίο αναδεικνύεται; (100-150 λέξεις)

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Κειμενικό είδος: Ομιλία στο σχολείο.

Πομπός - ομιλητής: Μαθητής Γ' Λυκείου.

Αποδέκτες: Σχολική κοινότητα.

Θέμα: Αξιοποιώντας στοιχεία από το Κείμενο Ι να αναπτύξετε τις απόψεις σας για το ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει το σχολείο, ώστε να καταστήσει τους μαθητές ικανούς να «οικοδομήσουν» ως αυριανοί πολίτες μια «ανοικτή» κοινωνία.

Έκταση: 350-400 λέξεις.

(Μονάδες 30)

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο Ι

Πώς μπορούμε να ζήσουμε ειρηνικά σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία

Η κοινωνία μας ύστερα από τις τεράστιες αλλαγές που έχουν συντελεστεί σε όλους τους τομείς της ατομικής, συλλογικής και κοινωνικής δραστηριότητας έχει γίνει ιδιαίτερα πολυποίκιλη. Όχι άδικα γίνεται συχνά λόγος για μια πολυφυλετική και πολυπολιτισμική κοινωνία, στην οποία η ομαλή και αρμονική συμβίωση όλων των μελών είναι κάθε άλλο παρά αυτονόητη. Παλιές και νέες προκαταλήψεις, αναπαραγωγή στερεοτύπων, ακόμα και ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος μειονοτικών ομάδων επιβιώνουν και αναβιώνουν.

Σήμερα υπάρχει μια ασάφεια ως προς την κατανόηση της σημασίας των εννοιών της προκατάληψης, των στερεοτύπων και του ρατσισμού. Η προκατάληψη σχετίζεται με στάσεις και γνώμες για άτομα που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη θρησκεία, φυλή, εθνικότητα ή άλλη πληθυσμιακή ομάδα. Η προκατάληψη αυτή περιέχει δυνατά συναισθήματα που είναι δύσκολο ν' αλλάξουν. Τα στερεότυπα είναι απλοϊκές γενικεύσεις για μια ομάδα ανθρώπων. Όταν ενεργούμε μεβάση προκαταλήψεις και στερεότυπα, τότε φτάνουμε στον ρατσισμό.

Το ουσιώδες, λοιπόν, ερώτημα που τίθεται είναι τι μπορούμε να κάνουμε όλοι μαζί, συνεργατικά, με αλληλοσεβασμό και κατανόηση, για να προλαμβάνουμε τέτοιου είδους συμπεριφορές, οι οποίες, σε ακραίες περιπτώσεις, είναι δυνατό να έχουν ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την κοινωνία και για τα άτομα. Αρχικά, οφείλουμε να εκπαιδεύουμε τους εαυτούς

μας και τα παιδιά μας στην αυτοπειθαρχία, στον αυτοέλεγχο και στον αυτοσεβασμό. Τα παιδιά μιμητικά αναπαράγουν πολλές φορές τις συμπεριφορές μας. Αυτή η διαδικασία απαιτεί να είμαστε υγιή και θετικά πρότυπα γι' αυτά. Έπειτα, αποδεχόμαστε τα παιδιά μας ως ξεχωριστά και μοναδικά και επαινούμε τις προσπάθειές τους. Η καταπίεση άλλων συχνά κάνει μερικούς να αισθάνονται πιο σημαντικοί και ισχυροί. Τα παιδιά που νιώθουν καλά με τον εαυτό τους έχουν μικρότερες πιθανότητες να αποκτήσουν προκαταλήψεις.

Επίσης, τα διδάσκουμε -γονείς, δάσκαλοι, καθηγητές- να είναι ευαίσθητα στα αισθήματα των άλλων και τα βοηθούμε να αποκτήσουν ενσυναίσθηση¹. Εξηγούμε την αδικία που υφίσταται κάποιος, ο οποίος υπόκειται σε οποιαδήποτε μορφή προκατάληψης ή ρατσισμού. Ενισχύουμε με τη στάση μας τον σεβασμό και την ανοχή στις διαφορές, προσφέροντας ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με άτομα διαφόρων φυλών, εθνικοτήτων και θρησκευτικών απόψεων (για παράδειγμα, συμμετοχή σε αθλητικές ομάδες, διαθεματικές και διεπιστημονικές δραστηριότητες παντός είδους, καλλιτεχνικές ενασχολήσεις, συναυλίες κ.ά.). Ενθαρρύνουμε τα παιδιά και τα μαθαίνουμε να επεμβαίνουν θετικά με τη στάση τους και τα λόγια τους, όταν συναντούν ή παρατηρούν πράξεις ή στάσεις ρατσιστικές.

Τέλος, είναι επιτακτική ανάγκη να κατανοήσουν τα παιδιά ότι μπορούν να βοηθήσουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων υιοθετώντας στάση σύμπνοιας και αλληλοσεβασμού. Αυτή η στάση παράλληλα θα οδηγήσει στη μακροχρόνια αρμονική σύμπλευση και στον δημιουργικό συγχρωτισμό ατόμων και ομάδων των πολυφυλετικών κοινωνιών μας.

Σ. Σκλείδα, *εφ. Ο Τύπος*, 4.12.2013 (διασκευή)

¹ ενσυναίσθηση : Η ικανότητα να μπούμε στη θέση του άλλου, να ταυτιστούμε συναισθηματικά.

Κείμενο II

«Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι ως προς την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματά τους. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση και πρέπει να φέρονται ο ένας στον άλλο με πνεύμα αδελφικό».

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ" - ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ" - ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ" - ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Κείμενο III

Από τις Γειτονιές του κόσμου του Γιάννη Ρίτσου

Είναι μεγάλος τούτος ο άνεμος
είναι πελώριος τούτος ο άνεμος
είναι χαρούμενος, χαρούμενος, χαρούμενος,
ρίχνει τα τείχη που ύψωσαν ανάμεσα στους λαούς
ρίχνει τα τείχη του θανάτου
ρίχνει τα τείχη ανάμεσα στο νου και στην καρδιά
τα τείχη ανάμεσα σε σένα και σε μένα
κι ανοίγει διάπλατα, πάνου απ' τον κόσμο, του ήλιου παράθυρο.
Ακούστε πώς σφυρίζει τούτος ο άνεμος
μέσα στις ματωμένες γειτονιές του κόσμου

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κείμενου I (80 -100 λέξεις).
(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β

B1. Να σχολιάσετε το περιεχόμενο της λεζάντας του κειμένου II σε 80-100 λέξεις; (μονάδες 15)

B2. Να εντοπίσετε το κοινό νοηματικό περιεχόμενο των κειμένων I και II και να το αναλύσετε σε 60-80 λέξεις. (μονάδες 10)

B3.

α) Στο κείμενο κυριαρχεί το α πληθυντικό πρόσωπο, η οριστική έγκλιση και ο μακροπερίοδος λόγος. Να εξηγήσετε την λειτουργία τους.

β) «Τα παιδιά μιμητικά αναπαράγουν πολλές φορές τις συμπεριφορές μας.»: να μετατρέψετε την σύνταξη από ενεργητική σε παθητική και να αιτιολογήσετε την επιλογή του συγγραφέα.

γ) «Τέλος, είναι επιτακτική ανάγκη να κατανοήσουν τα παιδιά ότι μπορούν να βοηθήσουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων υιοθετώντας στάση σύμπνοιας και αλληλοσεβασμού.»: να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες ισοδύναμες νοηματικά.

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Γ

Να αναπτύξετε κατά την γνώμη σας το κύριο θέμα που πραγματεύεται το ποίημα (κείμενο III) σε 150-200 λέξεις.

(μονάδες 15)

Δ.ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ (μονάδες 40)

Σ ένα άρθρο 400-500 λέξεων το οποίο θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να εκφράσετε τις απόψεις σας σχετικά με τα αίτια ύπαρξης του ρατσισμού και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης ώστε η ιδέα της ειρηνικής πολυπολιτισμικότητας των λαών να μπορεί να γίνει πράξη.

Καλή Επιτυχία.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι: Κοινωνική – ενδοοικογενειακή βία

[Ο Νότης Μαυρουδής (γεννημένος το 1945) συστήνεται στο viewTag ως «Κιθαριστής, συνθέτης, αρθρογράφος»]

1 Ενδοοικογενειακή ή κοινωνική βία; Θα πρέπει να προσέχουμε ιδιαίτερα όποτε σκεφτόμαστε αντιθετικά τα δυο αυτά θεμελιακά στοιχεία κι αυτό επειδή στην πραγματικότητα το ένα τροφοδοτεί το άλλο...

2 Στις σύγχρονες κοινωνίες όπου το αδιάκοπο και σκληρό κυνήγι της επιβίωσης αποξενώνει τους ανθρώπους, ακόμα και μέσα στην ίδια τους την οικογένεια, όλο και περισσότερο στενεύει το πλαίσιο ανεμελιάς και αισιοδοξίας προκαλώντας αλλαγές στις κοινωνικές συμπεριφορές και στα ήθη. Στην ελληνική κοινωνία επιρροές από ήθη και αντιλήψεις Αγγλοσαξονικών χωρών, επέφεραν αλλαγές κυρίως ως προς την εξωτερική εικόνα μας.

3 Να μην ξεχνάμε ότι οι χώρες που εξάγουν την παγκοσμιοποίηση με όλα τα συμπαρομαρτούντα έχουν εντελώς διαφορετική ιστορία, ενώ η ανάπτυξή τους διαφέρει από τη δική μας σε όλα τα επίπεδα: οικονομικά, κοινωνικά, θρησκευτικά, πνευματικά, εκπαιδευτικά... Η οικονομική βελτίωση των περασμένων δεκαετιών— που αποδείχθηκε φούσκα— με την επίπλαστη εικόνα ανάπτυξης, δημιούργησε συμπεριφορές στην ελληνική κοινωνία οι οποίες στην ουσία οδήγησαν συμπολίτες μας να περιορίζονται στην οφθαλμαπάτη τού φαίνεσθαι, ενώ έχουν χάσει (ελπίζω όχι δια παντός) το είναι της ύπαρξης· η σύγχρονη Ελλάδα επηρεάστηκε (επηρεάζεται) σε μεγάλο βαθμό από την τότε— δυστυχώς και την σημερινή— επικρατούσα εικονική πραγματικότητα, η οποία ξεπηδά μέσα από τις ιλουστρασιόν σελίδες μοδάτων περιοδικών ή από τα όσα δείχνουν οι μικρές οθόνες κι όλο αυτό ονομάζεται «τηλεοπτική καθημερινότητα»...

4 Υπερβάλλω; Θεωρώ πως η καθημερινή «τροφή» που παρέχει το μέσον, το οποίο συνεχώς αυξάνει την θέασή του στις κοινωνίες, μπορεί κάλλιστα να χειραγωγήσει λαούς και μάζες, κάτι που έχει ήδη επισυμβεί. Είναι γνωστά αυτά και παίζουν έναν ρόλο σπουδαίο στην συνολική διαπαιδαγωγική διαδικασία.

5 Ασφαλώς και η TV δεν είναι η μόνη αιτία τής αλλαγής ηθών. Μια αμέτρητη σειρά αιτιών μπορούμε να παραθέσουμε (οικονομία, πολιτικοί σχηματισμοί, πάντα σε πρώτο πλάνο τα διαπλεκόμενα συμφέροντα, φτώχεια, ιστορική καταγωγή, ήθη, εξαρτήσεις, κατάρρευση του οικογενειακού ιστού, απουσία κοινωνικών οραμάτων και ιδεολογίας, ανασφάλεια για το μέλλον, κλπ) οι οποίες συμβάλλουν αποφασιστικά ώστε η βία να γίνεται καθημερινή έκφραση, να δημιουργούνται βίαιοι χαρακτήρες και, βεβαίως, παιχνίδια εξουσίας που οργιάζουν μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον...

6 Είναι δεδομένο πως η αυξανόμενη βία είναι χαρακτηριστικό φαινόμενο των σύγχρονων κοινωνιών σε παγκόσμιο επίπεδο, με στυγερές εγκληματικές και ειδηχθείς πράξεις που προκαλούν ο φανατισμός, όπως και τα συμφέροντα — οικονομικά, πολιτικά— εκείνων που ωθούν λαούς στην εξαθλίωση ή σε πολύχρονες συγκρούσεις,

με τραγικές επιπτώσεις τον θάνατο και την προσφυγιά... Την ίδια ώρα, η άνοδος ακροδεξιών πολιτικών μορφωμάτων, ακόμα και ναζιστικών, συνεχίζεται απειλώντας να φθάσει, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, ακόμα και στην κυβερνητική εξουσία. Όλα αυτά οδηγούν, φοβάμαι, προς την οδό της γενικευμένης κοινωνικής βίας, η οποία, επαναλαμβάνω, τροφοδοτεί αναγκαστικά και την οικογενειακή. Φαίνεται πως τα κρούσματα της ενδοοικογενειακής βίας στην πατρίδα μας αυξάνουν συνεχώς, παρ' όλη την κρατική μέριμνα που έχει στηθεί από το 1988.

7 [...] Η ενδοοικογενειακή βία είναι μια μεγάλη διαιωνιζόμενη πληγή μέσα στον κοινωνικό ιστό, που καταστρέφει ψυχές και σώματα επειδή ανώριμοι άνθρωποι θεώρησαν την συναισθηματική σύζευξη και την τεκνοποίηση μια απλή υπόθεση. Με επιπόλαιους γάμους και συμβιώσεις, που δεν μπόρεσαν να γεφυρώσουν το χάσμα της διαφορετικότητας χαρακτήρων, κουλτούρας ή ακόμα και οικονομικών συμφερόντων, ξέσπασαν άγρια και απερίσκεπτα, μέσα στο πλαίσιο της γενικότερης βίας.

8 Η οικογενειακή βία ασφαλώς δεν έχει αίτια μόνο τα όσα προανέφερα. Το οξύ αυτό πρόβλημα είναι δαιδαλώδες και σύνθετο· γι' αυτό ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι θα μπορούσαν να εξηγήσουν περισσότερο και καλύτερα τις αιτίες. Ωστόσο, τα κρούσματα επί του θέματος, μάς φανερώνουν πολλά αυτονόητα στοιχεία, τόσο ώστε να μπορούμε να έχουμε και εμείς άποψη. Έχω βρεθεί μπροστά σε παρόμοια κρούσματα με ζευγάρια που η ζωή και οι δυσκολίες τούς μετασχημάτισαν από ερωτικό ζευγάρι σε... προαιώνιους εχθρούς, αντιπάλους, διεκδικητές μιας οικογενειακής εξουσίας, καταπατώντας έτσι συναισθήματα, κοινά όνειρα, θεωρίες, ιδεολογίες και ηθικές στάσεις με θύματα, εκτός από τον σύντροφο της ζωής τους, δυστυχώς ακόμα και τα ίδια τους τα παιδιά...

9 Πολύ σκληρά πράγματα! Η πυκνότητα των καθημερινών επεισοδίων ενδοοικογενειακής βίας, παρ' όλη την κρατική μέριμνα και προστασία που εξαγγέλλεται από επίσημα χείλη και δημόσιους φορείς, παρ' όλη την τηλεοπτική διαφημιστική παρότρυνση προστασίας στα θύματα βίας, με τηλέφωνα άμεσης ανάγκης και άλλη σχετική πληροφόρηση, αυτά επιμένουν και απλώνονται στην κοινωνία μας με ταχύτητα... Όπως φαίνεται, τα θύματα συνεχίζουν να φοβούνται να επικοινωνήσουν και να καταγγείλουν και αυτό είναι ένα σημείο που, μπορεί στους απέξω να είναι δύσκολο να εξηγηθεί, αλλά η ενοχοποίηση που αισθάνονται και η ψυχική κατάθλιψη του θύματος είναι ζητήματα που δεν αντιμετωπίζονται εύκολα. Θέλουν μεγάλη και ποικιλόμορφη στήριξη. [...]

Νότης Μαυρουδής, (απόσπασμα), viewTag.gr, 19/03/2019

ΚΕΙΜΕΝΟ II:

Σε 700 λέξεις ολόκληρη η ουσία του Joker (απόσπασμα), Στράτος Τσαγκαρής - October 14, 2019

(Το κείμενο αποτελεί κριτική της ταινίας "Joker" στην ιστοσελίδα του ηλεκτρονικού περιοδικού «Παράλλαξη»

Read more at: <https://parallaximag.gr/life/se-700-lekseis-olokliri-ousia-tou-joker>)

Η ταινία «Joker» του Todd Phillips είναι μια πολιτική ταινία με στοιχεία ψυχολογικού- κοινωνικού δράματος. Είναι μια ταινία- αναφορά στους απόκληρους της κοινωνίας, τους πολιτικά αδιάφορους, τα «σκουπίδια» του περιθωρίου, στους πάσης φύσεως καταπιεσμένους, οι οποίοι, αν και ζουν στο κοινωνικό υπογάστριο, πολλοί από αυτούς έχουν την ψευδαίσθηση ότι με κάποιο τρόπο κινούν τα νήματα του κόσμου.

Το θέμα δεν είναι, ούτε πρωτότυπο, ούτε άγνωστο στον μέσο θεατή. Η δραματοποίησή του μάλιστα, γίνεται με πολλές κινηματογραφικές ευκολίες, όπως τα απανωτά γκρο πλαν, μελοδραματικά ολισθήματα, εύληπτες προσλήψεις των μηνυμάτων του, εύκολους συμβολισμούς, ολοφάνερες αναφορές στη σύγχρονη αμερικανική και γενικότερα δυτική πραγματικότητα, με σχεδόν αφελείς ερμηνευτικές προσεγγίσεις, όσον αφορά τη μεταλλαγή του Άρθουρ Φλεκ, του πρωταγωνιστή της ιστορίας, σε Τζόκερ, δηλαδή σε έναν ψυχικά διαταραγμένο, αλλά απολύτως συνεπή για τις πράξεις του κατά συρροήν δολοφόνο.

Ο Todd Philips δημιούργησε μια «αντισυστημική» ταινία με ευθείες παραπομπές στο μέλλον, μια ταινία-προάγγελο της αναμενόμενης (κάποια στιγμή) επανάστασης των κατατρεγμένων, των αποκλεισμένων από τα προνόμια της άνετης, εφησυχασμένης ζωής, από τα αγαθά του υλικού ευδαιμονισμού. Ο πρωταγωνιστής της Άρθουρ, ο οποίος βρίσκει στην πλαστικότητα του προσώπου και του σώματος του Joaquín Phoenix την άψογη ερμηνεία, ενσαρκώνει όλους εκείνους τους ψυχικά και σωματικά κακοποιημένους ή καταπονημένους από το σύστημα, δηλαδή από ένα συγκεκριμένο πλέγμα πολιτικής και κοινωνικής εξουσίας, βουτηγμένο στο ψέμα και στην υποκρισία, στη διαφθορά, στον ρατσισμό, στην αναλγησία για τους ανθρώπους που υποφέρουν από την ανεργία, την κάθε μορφής βία, την καταπίεση που επιτρέπει να ασκείται στη ζούγκλα των μεγαλουπόλεων και κατασπαράζει ψυχές και συνειδήσεις. Η κακοποίηση που έχει υποστεί στα παιδικά του χρόνια, το ψέμα μέσα στο οποίο έχει μεγαλώσει και αφορά τη σχέση του με τη μητέρα του και την υποτιθέμενη συγγένειά του με τον υποψήφιο δήμαρχο της Γκόθαμ (Νέας Υόρκης) μεταθέτει το δράμα του στο οικογενειακό επίπεδο, το οποίο όμως λειτουργεί αλληγορικά και αντικαθρεφτίζει τη ζοφερή πραγματικότητα των μεγαλουπόλεων του δυτικού κόσμου, που χαρακτηρίζεται από την περιθωριοποίηση, τη βία και την κάθε είδους εκμετάλλευση. Τα ψέματα της μητέρας του (ως αρχέτυπου μιας καταπιεστικής εξουσίας) είναι τα ψέματα των πολιτικών και των ισχυρών της γης, με σκοπό να τρέφουν την ελπίδα στους υποτελείς τους για έναν «πατέρα- σωτήρα» για μια μεσσιανική λύση του δράματος, το οποίο βιώνουν. Το ξέσπασμα της βίας έρχεται ως φυσικό επακόλουθο, ως άμεση κατάφαση στο εύλογο ερώτημα που πλανάται από την αρχή, αλλά είναι τόσο σοκαριστικά εύληπτο, που τελικά προκαλεί μάλλον μια ανακούφιση στον θεατή, παρά μια φυσιολογική αντίδραση στο συνειδησιακό και ηθικό του πεδίο.

Ο Άρθουρ ξυπνά τα σκοτεινά ένστικτα όχι μόνον των κατατρεγμένων και απελπισμένων στις σύγχρονες κοινωνίες των δυτικών μεγαλουπόλεων, αλλά κυρίως των εφησυχασμένων. Οι συμβολισμοί γίνονται το ερμηνευτικό υπόβαθρο από την αρχή, αλλά σταδιακά μετατρέπονται σε σουβλερά καρφιά που τρυπούν τη φούσκα του μικρόκοσμου, μέσα στον οποίο μεγαλώνει και αναγκάζεται να ζήσει ο σύγχρονος κάτοικος του δυτικού κόσμου. Η πρόσληψη της ταινίας από τον θεατή είναι διττή: όσοι έχουν βιώσει ή βιώνουν την κακομεταχείριση, τον σχολικό, εργασιακό ή κοινωνικό εκφοβισμό, βρίσκουν στον Άρθουρ μια φαντασιακή δικαίωση. Όσοι πάλι είναι εφησυχασμένοι και προσλαμβάνουν τα μηνύματα και τους συμβολισμούς ως αδιάφορες νύξεις για τον εύθραυστο μικρόκοσμό τους, αισθάνονται την ανασφάλεια να κατακλύζει υποδόρια τη συνείδηση και την ηθική τους. Η Μαμά-Αμερική

καταπιέζει τα παιδιά της, τα κακοποιεί ποικιλοτρόπως, αλλά τα μεγαλώνει με την απαίτηση να είναι χαμογελαστά και αισιόδοξα και να βλέπουν μόνον τη θετική πλευρά της ζωής, καθώς προσμένουν την επιστροφή του Πατέρα-Θεού, για να επουλώσει όλα τα τραύματα μιας ζωής στο περιθώριο.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ:

Μπομπ Ντίλαν, *Ποιος Σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ;*

[Ο Davey Moore ήταν Αμερικανός πυγμάχος, παγκόσμιος πρωταθλητής στην κατηγορία του από το 1959 έως το 1963. Κατά τη διάρκεια αγώνα με τον Κουβανό Sugar Ramos στο στάδιο Dodgers τον Μάρτιο του 1963, ο Moore υπέστη εγκεφαλική βλάβη και πέθανε. Ο Αμερικανός τραγουδοποιός Bob Dylan (που κέρδισε το Νόμπελ λογοτεχνίας το 2016) έγραψε το παρακάτω τραγούδι τρεις εβδομάδες μετά το συμβάν.]

Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος 1
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος;

«Όχι εγώ», λέει ο διαιτητής
«Θα μπορούσα στον όγδοο γύρο
Τον αγώνα να είχα σταματήσει
Αλλά το πλήθος θα είχε άγρια γιουχαΐσει
Θα' λεγαν θέλουν τα λεφτά τους πίσω
Κρίμα που χάθηκε έτσι τέτοιο παλικάρι
Αλλά κι εμένα με πιέζανε πολύ
Μη με ψέγετε, κάντε μου τη χάρη 10
Δεν είμ' εγώ ο φταίχτης
Που έφυγε απ' τη ζωή
Τέτοιος μεγάλος παίχτης»

Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος;
«Όχι εμείς», λέει το πλήθος το αγριεμένο
Που ούρλιαζε στην αρένα συναγμένο
«Δεν ήρθαμε να τον δούμε
Στο θάνατο να πετάει
Μπουνιές να δούμε ήρθαμε 20
Και λίγο ιδρώτα να κυλάει
Δεν είναι δα κακό αυτό
Έναν αγώνα να δούμε, θέλαμε, καυτό
Εμάς μην ψέγετε, όχι, φτάνει
Δεν θέλαμ' εμείς
Ο Ντέιβι Μουρ να φύγει, να πεθάνει»

Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος;
Κι ο μάνατζέρ του λέει, «Όχι εγώ»
Καπνίζοντας ένα πούρο μεγάλο και χοντρό 30
«Δύσκολο να το πεις, ναι, δύσκολο κανείς να ξέρει

Πάντα τον είχα για γερό και πάντα για ξεφτέρι
Πολύ άσχημο για τη γυναίκα του και τα παιδιά του
Που γράφτηκε πια στου Χάρου το τεφτέρι
Μα δεν φταίω εγώ που πέθανε
Δεν είμ' εγώ εκείνος που τον ξέκανε»

Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος;

«Όχι Εγώ», λέει ο στοιχηματζής
Κρατώντας ακόμα το απόκομμα στο χέρι 40
«Δεν τον σώριασα εγώ
Κι αν ποτέ τον άγγιξα
Ο διάολος να με πάρει
Όχι, δεν με βαραίνει εμένα το κακό
Κι άλλωστε το χρήμα μου εγώ
Σ' αυτόν το είχα ποντάρει
Όχι, δεν φταίω εγώ που πέθανε
Δεν είμ' εγώ εκείνος που τον ξέκανε»

Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος; 50
«Όχι εγώ», λέει ο αθλητικογράφος
Σκυμμένος στην παλιά του γραφομηχανή
«Ούτε το μποξ είναι αυτό που φταίει
Κινδύνους όσους και το ποδόσφαιρο έχει
Η πυγμαχία ήρθε και θα μείνει στην Αμερική
Καθένας αυτό το ξέρει και το λέει
Δεν φταίω εγώ λοιπόν, τελεία και παύλα
Μην ακούτε άλλα λόγια φαύλα»

Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος; 60
«Όχι εγώ», λέει αυτός που με τη γροθιά
Έστειλε στου Τίποτα το σύννεφο τον Ντέιβι Μουρ

Εκείνος που' χε έρθει απ' της Κούβας τη μεριά
Όπου η πυγμαχία είν' απαγορευμένη πια
«Ναι, τον χτύπησα, είν' αλήθεια
Μ' αυτό με πληρώνουνε να κάνω
Δεν ήθελα να τον ξεκάνω
Μη μιλάτε για σκοτωμό, μη λέτε ήταν φονικό
Ήτανε κακιά στιγμή
Ήταν του Θεού βουλή» 70
Ποιος σκότωσε τον Ντέιβι Μουρ, ποιος
Γιατί και ποιος ήταν ο λόγος, ποιος;

ΘΕΜΑ Α

Ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στη «μεταλλαγή του Άρθουρ Φλεκ, του πρωταγωνιστή της ιστορίας, σε Τζόκερ, δηλαδή σε έναν ψυχικά διαταραγμένο, αλλά απολύτως συνεπή για τις πράξεις του κατά συρροήν δολοφόνο» σύμφωνα με τον συγγραφέα του **κειμένου II**; Να απαντήσετε συνοπτικά (σε 60-70 λέξεις περίπου) βασιζόμενοι στην **τρίτη παράγραφο** του κειμένου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1^ο.

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν ορθά απόψεις του συγγραφέα του **κειμένου I**; (Σ ή Λ). Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο:

- α. Τα βιοποριστικά προβλήματα επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα άτομα ως μέλη κοινωνικών συνόλων.
- β. Στη σύγχρονη Ελλάδα παρατηρείται αλλαγή των ηθών αποκλειστικά κάτω από την επίδραση των ΜΜΕ.
- γ. Στην κοινωνική βία των σύγχρονων κοινωνιών συντελούν, ανάμεσα σε άλλους, και ιδεολογικοί παράγοντες.
- δ. Η ενδοοικογενειακή βία έχει επιπτώσεις σε όλα τα μέλη της οικογένειας.
- ε. Τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας δεν αναζητούν εύκολα βοήθεια, γιατί την θεωρούν περιττή.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο

Ποιος είναι ο αποδεικτικός στόχος στην **6η** παράγραφο του **Κειμένου I** και πώς προσπαθεί ο συγγραφέας να τον επιτύχει; Πόσο καλά τα καταφέρνει κατά τη γνώμη σας; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Μονάδες 15

Ερώτημα 3^ο

α)Κείμενο I: *«Ενδοοικογενειακή ή κοινωνική βία; Θα πρέπει να προσέχουμε ιδιαίτερος όποτε σκεφτόμαστε αντιθετικά τα δυο αυτά θεμελιακά στοιχεία κι αυτό επειδή στην πραγματικότητα το ένα τροφοδοτεί το άλλο...»:* να σχολιάσετε το ύφος της πρώτης παραγράφου του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη τις γλωσσικές επιλογές (ρηματικά πρόσωπα, λειτουργία γλώσσας), τη χρήση σημείων στίξης και τη δεοντική τροπικότητα (βαθμός αναγκαιότητας που εκφράζει ο ομιλητής για την πραγματοποίηση αυτών που λέει). (μονάδες 4)

β) Η ενδοοικογενειακή βία είναι μια μεγάλη διαιωνιζόμενη πληγή μέσα στον κοινωνικό ιστό, που καταστρέφει ψυχές και σώματα επειδή ανώριμοι άνθρωποι θεώρησαν την συναισθηματική σύζευξη και την τεκνοποίηση μια απλή υπόθεση.

Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στο παραπάνω απόσπασμα. Να αναφέρετε μία διαφορά στο νόημα και μία στο ύφος μετά την μετατροπή. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο είναι το θέμα που, κατά τη γνώμη σας, θίγει το **Κείμενο III**; Να το σχολιάσετε ερμηνευτικά στηριγμένοι στο κείμενο και στη συνέχεια να παρουσιάσετε την άποψή σας σε σχέση με αυτό (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Τα **Κείμενα I και II** συνδέουν την ενδοοικογενειακή βία με την κοινωνική βία, παρουσιάζοντας την μία είτε ως αιτία είτε ως αποτέλεσμα της άλλης. Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες από τα κείμενα αναφοράς με την ιδιότητά σας ως μαθητές/μαθήτριες να παρουσιάσετε συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες η μια μορφή βίας τροφοδοτεί την άλλη –και γενικότερα η κοινωνική την ατομική και αντίστροφα- και να προτείνετε κάποιες ενδεδειγμένες, σύμφωνα με την κρίση σας, λύσεις, ώστε να περιοριστούν τέτοια φαινόμενα. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (γύρω στις 350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

